

Független képviselők jogai – EU tagállamok

Elemzés

AZ ORSZÁGGYŰLÉSI KÉPVISELŐK RÉSZÉRE

Készítette:

TÓTH ADRIENN

Országgyűlés Hivatala

Közgyűjteményi és Közművelődési Igazgatóság

Képviselői Információs Szolgálat

Tel.: 441-4529, 441-6486

E-mail: infoszolg@parlament.hu

Az elemzés belső felhasználásra, az országgyűlési képviselők tájékoztatása céljából készült.
A háttéranyag a téma külföldi jogi szabályozásának és gyakorlatának összefoglalását tartalmazza.

Lezárva: 2015. január 12.

További háttéranyagainkat megtalálhatja a parlamenti hálózaton
és az Országgyűlés honlapján elérhető információs oldalainkon:
<http://intra.parlament.hu/infoszolg/> | www.parlament.hu/infoszolg

Kérdéseivel és észrevételeivel forduljon bizalommal munkatársainkhoz!

Tartalomjegyzék

BEVEZETÉS	3
A független képviselő.....	3
A képviselői jogok és kötelezettségek tartalmi szempontú csoportosítása	3
ORSZÁGTANULMÁNYOK	5
Ausztria	5
Belgium	6
Bulgária	7
Ciprus	8
Csehország	9
Dánia	10
Egyesült Királyság	11
Észtország.....	12
Finnország	13
Franciaország	13
Görögország	14
Hollandia	15
Horvátország	16
Írország.....	18
Lengyelország	18
Lettország	19
Litvánia.....	20
Luxemburg	21
Málta.....	22
Németország.....	22
Olaszország	24
Portugália	25
Románia	26
Spanyolország	27
Svédország	28
Szlovákia	29
Szlovénia.....	30
ÖSSZEFOGLALÁS	32

BEVEZETÉS

Jelen összeállításban a független képviselők jogait mutatjuk be az Európai Unió tagállamok nemzeti parlamentjeiben. Kétkamarás parlamentek esetén a választott, alsóház gyakorlatát közöljük. A bevezetésben kitérünk a „független” jelző két eltérő kontextusban való használatára, illetve Szente Zoltán (2010)¹ tartalmi szempontú csoportosítására a képviselői jogok és kötelezettségek tekintetében. Ezt követően az elemzés az egyes tagállamok gyakorlatát mutatja be országonként. Az összefoglaló forrásaként a nemzeti parlamentek házszabályai, illetve hivatalos honlapjai, valamint a témával kapcsolatban, a társintézmények, a parlamenti kutatószolgálatok levező listájára² küldött kérdésre adott válaszok (ECPRD 2003) szolgáltak.

A FÜGGETLEN KÉPVISELŐ

Független képviselő alatt két típusú képviselőt is érthetünk. Egyrészt a választásokon függetlenként elinduló, majd mandátumot szerző jelöltet, aki a parlamentben is megőrzi e státusát, tehát nem csatlakozik egy képviselői csoporthoz sem.³ Másrészt beszélhetünk abban az értelemben is független képviselőkről, akik valamely választási párt színeiben indultak el, azonban pártjuk parlamenti pártként már nem tud frakciót alakítani (nincs meg hozzá a kellő számú képviselője, vagy a ciklus alatt a frakció létszáma e limit alá csökken, stb.). Ez utóbbi miatt fontos a választási és a parlamenti pártok egymástól való megkülönböztetése. Jelen elemzés – ahogy a nemzeti parlamentek házszabályai sem – nem tesz különbséget az egyes képviselők között a független státusuk alapja szerint. Független képviselő alatt értünk minden olyan képviselőt, aki nem tartozik egy frakcióhoz sem, egyedülálló képviselőként politizál.

A felhasznált házszabályok jellemzően nem szabályozzák külön a független képviselőket megillető jogokat, azonban a parlamenti képviselőcsoportok alakításának különböző feltételeket szabnak (létszámminimum, azonos pártállás, azonos politikai nézet, stb.). Emiatt azokat a képviselőket, akik nem képesek frakciókba tömörülni – tehát független képviselőként működnek a parlamentben –, ugyanazok a jogok illetik meg, melyek minden egyes képviselőt. Egyes házszabályok azonban lehetővé teszik, hogy a független képviselők is létrehozzák saját független/párt nélküli képviselői csoportjukat, ezáltal jogosulttá válva a frakciókéval megegyező vagy ahhoz hasonló többletjogokra (Görögország, Horvátország, Litvánia, Olaszország, Románia, Spanyolország, Szlovénia).

A KÉPVISELŐI JOGOK ÉS KÖTELEZETTSÉGEK TARTALMI SZEMPONTÚ CSOPORTOSÍTÁSA

Szente Zoltán (2010) tartalmi szempontú besorolása alapján a képviselői jogoknak és kötelezettségeknek alapvetően két csoportját különböztethetjük meg: a parlament működéséhez kapcsolódó jogokat, valamint a képviselői státuszjogokat. Ez utóbbi jogok a parlamentek szabad, zavartalan működésének előfeltételeit teremtik meg, a parlament függetlenségének garanciáit foglalják magukba. A parlament működéséhez kapcsolódó jogoknak további két alcsoportja van: a klasszikus testületi jogok és a speciális jogok. Előbbi csoportba sorolható a testület ülésin való részvétel (megjelenés és a parlamenti munkában való részvétel joga),

¹ Szente Zoltán (2010): Bevezetés a parlamenti jogba. Budapest. pp. 184-202

² ECPRD: European Centre for Parliamentary Research and Documentation – Parlamenti Kutatás és Dokumentáció Európai Központja

³ A pártlistákat alkalmazó választási rendszerek eleve kizárják a független jelöltek indulását.

felszólaláshoz való jog, kezdeményezés és javaslattétel⁴, testületi tisztségre való választhatóság, valamint a szavazás joga. A speciális jogok között említhetjük az interpellációs jogot, a kérdésés és információkérés jogát, illetve a törvénykezdeményezés és egyéb parlamenti döntések indítványozásának jogát. Tekintve, hogy a klasszikus testületi tagsággal járó jogok minden parlamentben (alsóházban) azonosak, ezért az elemzés során a hangsúlyt a speciális jogok meglétére, illetve azok feltételeire helyezzük, továbbá kitérünk azokra az esetekre, ha a független képviselők eltérő jogokkal rendelkeznek (pl. eltérő felszólalási időkeret).

⁴ „A képviselői törvénykezdeményezési jog csak a törvényjavaslat rendes parlamenti eljárási rend szerinti benyújtásának jogát jelenti.” (Szente, 2010, p. 191)

ORSZÁGTANULMÁNYOK

AUSZTRIA

Az osztrák parlament: Parlament

Kamaráinak száma: kettő

Alsóház: Nationalrat – 183 fő

Felsőház: Bundesrat – 62 fő

Választási rendszer típusa⁵:

Arányos, háromszintű választási rendszer. 9 több mandátumos választókerület (7-36 kiosztható mandátum a tartományok lakosságarányának függvényében), illetve 43 regionális választókerület.

A frakcióalapítás szabályai

A frakcióalapításhoz szükséges minimális képviselői létszám 5 fő. Azok a képviselők hozhatnak létre önálló parlamenti csoportot, akik ugyanahhoz a párthoz tartoznak. Lehetőség van arra is, hogy különböző választási pártokhoz tartozó képviselők is frakciót alapítsanak, ehhez azonban a Nemzeti Tanács többségének beleegyezése szükséges. Ha egy parlamenti csoport létszáma öt fő alá csökken, a frakció automatikusan megszűnik. A házszabály több jogot ad a parlamenti csoportoknak, mint az egyéni tagoknak.

Független képviselők

Az osztrák Nemzeti Tanácsban (alsóház) lehetnek független képviselők, akiket ugyanazok a jogok illetnek meg, mint a többi parlamenti képviselőt (ECPRD). Ez alatt elsősorban a klaszszikus képviselői jogok értendők.

A házszabály⁶ 26 §-a alapján minden képviselőnek joga van egyéni képviselői törvényjavaslat benyújtására, azonban azt legalább 5 tagnak (beleértve a kezdeményezőt is) aláírásával támogatnia kell.

Minden képviselőnek joga van írásbeli kérdést intézni a Nemzeti Tanács elnökéhez, a bizottsági elnökökhöz. A tartományi kormányzathoz, illetve annak tagjaihoz intézett írásbeli kérdéshez minimum öt képviselő aláírása szükséges – beleértve a kérdezőt is –, melyet minimum négy példányban kell az elnök elé terjeszteni. Az írásbeli kérdés plenáris ülésen való megvitatását, valamint a kérdés azonnali megvitatását szintén öt képviselő kérheti. Szóbeli kérdést minden képviselő intézhet a kormányhoz az üléseken, egy képviselő egy hónapban a kérdések órája alatt maximum négy kérdést tehet fel. A kérdező egy percben ismerteti a kérdést, illetve a válasz elhangzása után (2 perc) feltehet további egy kiegészítő kérdést. Ezt követően a többi

⁵ http://www.nsd.uib.no/european_election_database/country/austria/parliamentary_elections.html

⁶ <http://www.parlament.gv.at/ENGL/PERK/RGES/GOGNR/index.shtml>

képviselő is kiegészítő kérdéseket tehet fel, mely során a kérdező frakcióján kívül a többi parlamenti csoport képviselői, illetve a függetlenek is szót kapnak.

Az „aktuális kérdéseket” (Aktuelle Stunde)⁷ öt képviselő (általában egy frakció) kezdeményezheti egy, a végrehajtás területéhez kapcsolódó meghatározott témában.

Minden képviselőt 20 perces felszólalási idő illet meg. Bizonyos esetekben a házelnök dönthet úgy, hogy az egyes frakcióknak időkeretet határoz meg, illetve a vita lefolytatására rendelkezésre álló időkeretet a parlamenti képviselő csoportok között osztja fel. Ezekben az esetekben a parlamenti csoporthoz nem tartozó képviselők felszólalási ideje nem lehet több, mint a legkisebb létszámú frakciónak járó időkeret fele, és nem kevesebb, mint 5 perc.

BELGIUM

A belga parlament: Parlement fédéral / Dederaal Parlement / Föderales Parlament

Kamaráinak száma: kettő

Alsóház: Chambre des Représentants – 150 fő

Felsőház: Sénat – 71 fő

Választási rendszer típusa⁸:

Arányos választási rendszer. A pártlistáknál a d’Hondt módszert használják, a fennmaradó mandátumot a 11 több-mandátumos választókerületben osztják ki. (30 mandátum) A szavazat megosztása nem lehetséges, azonban lehetőség van a preferenciális szavazásra ugyanazon listán belül.

A frakcióalapítás szabályai

A parlamenti képviselők létrehozhatnak politikai csoportokat, melyekhez a szükséges minimális létszám 5 fő.

Független képviselők

A házszabály⁹ külön nem szabályozza a független képviselők jogait, csak a felszólalási időt tekintve egy ponton különbözteti meg őket a többi képviselőtől, illetve a frakcióktól. A 48. cikkely szabályozza az időkeretek eloszlását az általános vita, kérdések, interpellációk, stb. esetében. Az általános politikai kérdések, illetve különleges fontosságú napirendi pontok tárgyalásánál (6) külön kitér a parlamenti csoporthoz nem tartozó képviselők felszólalási időkeretére, melyet 15 percen maximalizál. (A frakciók minden egyes tagjának 10 perc áll rendelkezésre, mely eloszlásáról a csoport elnöke dönt.)

Törvényjavaslat benyújtására minden képviselőnek joga van, azonban csak abban az esetben tárgyalják meg, ha azt legalább öt képviselő támogatja (Rule 75). Minden képviselőnek joga van módosító javaslatok benyújtására, melyeknek közvetlenül kapcsolódniuk kell a kormányjavaslathoz vagy az egyéni képviselői törvényjavaslathoz. Viszont ezek tárgyalásához szintén

⁷ Az ülés elején tartják, egy meghatározott témáról szól. Maximum 90 percig tart. Az ülésnap előtt 48 órával lehet kezdeményezni.

⁸ http://www.nsd.uib.no/european_election_database/country/belgium/parliamentary_elections.html

⁹ http://www.lachambre.be/kvvcr/pdf_sections/publications/reglement/reglement_UK.pdf

öt képviselő támogatása szükséges (Rule 93). Azokat a módosító indítványokat, melyek új rendelkezéseket tartalmaznak, tíz képviselőnek kell benyújtania (Rule 90).

Minden képviselő írásbeli kérdést intézhet a kormányhoz, illetve heti egy alkalommal szóbeli kérdést is feltehet (általában a csütörtöki) plenáris ülés első egy órájában. A kérdéstről a frakcióvezetőknél keresztül kell értesíteni a házelnököt, a független képviselők közvetlenül a házelnöknek jelzi kérdezési szándékukat. 2 perc áll rendelkezésre mind a kérdés feltevésére, mind a kormánytag válaszára, illetve további egy perc a viszontválaszra.

A kormányt minden képviselőnek joga van interpellálni, melyről írásban értesítenie kell a házelnököt, megjelölve az interpelláció témáját. Az interpellálónak 10 perc áll rendelkezésére.

BULGÁRIA

A bolgár parlament: Narodno Sabranie

Kamaráinak száma: egy

A parlament létszáma: 240

Választási rendszer típusa¹⁰:

Vegyes választási rendszer. 31 képviselőt „first-past-the-post” (a győztes mindent visz) elven választanak meg a választókerületekben, a többi képviselőt arányos választási rendszer alapján választják (zárt pártlisták, a mandátumokat a d’Hondt módszer alapján osztják szét, a pártoknak országosan a szavazatok legalább 4 százalékát kell megszerezniük).

A frakcióalapítás szabályai

A Nemzetgyűlés tagjai parlamenti csoportokat hozhatnak létre, melyekhez minimum 10 fő szükséges. Ha ez alá a határszám alá csökken a frakció létszáma, akkor megszűnik.

Független képviselők

A házszabály¹¹ szerint a parlamentben lehetnek parlamenti csoporttagság nélküli képviselők, függetlenek. Korlátozás a független képviselőkkel szemben, hogy vannak olyan bizottságok, melyekben csak frakciótagok vehetnek részt (mint például a biztonsági szolgálatokat ellenőrző bizottság). A miniszterek minden hónapban megjelennek az állandó bizottságok ülésein, ekkor a bizottsági tagok kérdést intézhetnek hozzájuk. Azok a bizottsági tagok, akik valamely frakcióhoz tartoznak, két aktuális/tárgyhoz kapcsolódó kérdést tehetnek fel szóban (részkérdés). A független képviselők két általános (az egészre vonatkozó) kérdés feltevésére jogosultak.

Minden képviselő és parlamenti csoport előterjeszhet határozati javaslatot, nyilatkozatot. Törvényjavaslatot a kormányon kívül benyújthat parlamenti képviselői is, azonban ehhez legalább három képviselő támogató aláírása szükséges.

¹⁰ http://www.nsd.uib.no/european_election_database/country/belgium/parliamentary_elections.html

¹¹ <http://www.parliament.bg/en/rulesoftheorganisations/>

Minden képviselőnek joga van szóbeli kérdést feltenni a minisztereknek, a miniszterelnöknek, illetve helyetteseinek. A kérdést előzetesen írásban kell benyújtani. Egy ülésen maximum két kérdést tehet fel egy képviselő. Minden hónap első szerdáján az ülés utolsó másfél órájában a Nemzetgyűlés tagjai az általános kormányzati politikával kapcsolatban kérdéseket tehetnek fel a miniszterelnöknek és helyetteseinek. Az egyes frakciók két aktuális szóbeli kérdést tehetnek fel, míg a független képviselők két általános kérdést.

A Nemzetgyűlés tagjainak joguk van a miniszterelnökhöz, helyetteseihez, illetve valamennyi miniszterhez interpellációt benyújtani.

CIPRUS

A ciprusi parlament: Vouli Antiprosopon

Kamaráinak száma: egy

A parlament létszáma: 80 (jelenleg 56, mert 56 képviselőt a görög közösség választ, 24-t a ciprusi török közösség, és ez utóbbi helyek betöltetlenül vannak).

Választási rendszer típusa¹²:

Arányos választási rendszer, a mandátumokat 6 választókerületben osztják ki. Nyitott listás, preferenciális szavazási rendszer. A választó először egy párt/koalíció/független jelölt listát választ, majd a listán belül bejelöli a preferenciáját mind a négy kiosztható helynél. Ha a választókerületben kevesebb, mint három kiosztható hely van, akkor csak egy preferenciát jelölhet a választópolgár. A mandátumok kiosztásánál Hare-kvótát használnak. A többi mandátumot azon pártok vagy pártkoalíciók között osztják ki, melyek legalább egy mandátumot nyertek valamely választókerületben, vagy azok között a pártok között, melyek az érvényes szavazatok legalább 1,8 százalékát megszerezték. A második mandátumra azok a pártok jogosultak, melyek listája az érvényes szavazatok legalább 3,6 százalékát megszerezték.

A frakcióalapítás szabályai

Azok a parlamenti pártok, melyek képviselői a teljes képviselői létszám legalább 12 százalékát kiteszik, parlamenti csoportot hozhatnak létre.

Független képviselők

Az alkotmány¹³ szerint minden képviselőnek joga van törvényjavaslat benyújtására.

A képviselő írásbeli kérdést¹⁴ nyújthat be a kormánynak vagy bármely miniszternek a Házelnöki Hivatalon keresztül. Egy képviselő bármely közérdeklődésre számot tartó vagy egyéb ügyben vitát kezdeményezhet bármely ülésen. Kivételes esetekben, illetve előre nem látható körülmények miatt a képviselő kérdést tehet fel azonnal, vagy bármelyik ülésen, a napirendtől való eltéréssel is.

¹² http://www.nsd.uib.no/european_election_database/country/cyprus/parliamentary_elections.html

¹³

[http://www.presidency.gov.cy/presidency/presidency.nsf/all/1003AEDD83EED9C7C225756F0023C6AD/\\$file/CY_Constitution.pdf](http://www.presidency.gov.cy/presidency/presidency.nsf/all/1003AEDD83EED9C7C225756F0023C6AD/$file/CY_Constitution.pdf)

¹⁴ Elemzés: Parlamentek ellenőrző szerepe a plenáris üléseken – EU-tagállamok (2011)

CSEHORSZÁG

A cseh parlament: Parlament

Kamaráinak száma: kettő

Alsóház: Poslanecka Snemovna – 200 fő

Felsőház: Senat – 81 fő

Választási rendszer típusa¹⁵:

Arányos választási rendszer. Az ország 14 választókerületre van felosztva, melyekben a d'Hondt módszer alapján osztják ki a mandátumokat. Minden választó egy pártlistára és két preferenciális szavazatot adhat le a lista egyéni jelöltjeire. Ahhoz, hogy egy párt parlamenti képviselőhöz jusson országosan legalább 5 százalékot, két párt koalíciója esetén 10, három párt szövetsége esetén 15, négy vagy több párt koalíciója esetén 20 százalékot kell elérnie.

A frakcióalapítás szabályai:

Minden, a parlamentbe bekerült párt jogosult arra, hogy politikai csoportot hozzon létre, melyhez három képviselő szükséges. A ciklus során lehetőség van a frakció elhagyására, illetve az meg is szűnhet. Lehetőség van arra, hogy különböző pártállású képviselők vagy a pártok frakcióiból kilépő képviselők új képviselői csoportot hozzanak létre. Az ehhez szükséges minimális létszám 10 fő.

Független képviselők

A házszabály alapján¹⁶ törvényjavaslatot benyújthat minden képviselő, a képviselői csoportok, a szenátus, a kormány, illetve magasabb szintű önkormányzati egység képviselője.

Minden képviselő jogosult interpellációt benyújtani a kormányhoz, illetve annak tagjaihoz a hatáskörükbe tartozó ügyekkel kapcsolatban. Az interpelláció lehet szóbeli és írásbeli is. A szóbeli interpelláció prezentálására 2 perc, illetve a kiegészítő kérdésekre további 1 perc áll a képviselő rendelkezésére. Az írásbeli interpellációt a házelnöknek kell benyújtani. Ha a képviselő nem elégedett a kapott válasszal, akkor a ház elnökétől kérheti, hogy a témát kerüljön fel az ülés napirendjére.

¹⁵ http://www.nsd.uib.no/european_election_database/country/czech_republic/parliamentary_elections.html

¹⁶ <http://www.psp.cz/cgi-bin/eng/docs/laws/1995/90.html>

DÁNIA

A dán parlament: Folketing

Kamaráinak száma: egy

A parlament létszáma: 179 fő

Választási rendszer típusa¹⁷:

Arányos választási rendszer. Az ország 10 több-mandátumos választókerületre van felosztva, melyekben 135 képviselőt az arányos képviselet elve alapján választanak meg. (A Saint-Laguë formulát használják.) A maradék 40 országos, kompenzációs listás mandátumot a Hare-kvóta alapján osztják ki. Ahhoz, hogy egy párt jogosult legyen a kompenzációs lista alapján történő mandátumszerzésre: a) valamely választókerületben mandátumot kell nyernie, vagy b) három választási régióból kettőben annyi szavazatot szerzett, mely megfelel a szavazat/mandátum arányoknak vagy c) az érvényes országos szavazatok 2 százalékát megszerezte.

A frakcióalapítás szabályai

A dán parlament házszabálya¹⁸ nem állapít meg minimális létszámot a frakciók létrehozására, akár már két fő is alkothat képviselői csoportot. A frakciók finanszírozásában különbség csak a négy főnél kisebb, illetve nagyobb csoportok között van.¹⁹ Az, hogy a képviselők parlamenti csoportokat hozzanak létre egy lehetőség, de nem követelmény.

Független képviselők

A dán parlamentben lehetnek függetlenek. A képviselők dönthetnek úgy, hogy önállóan végzik munkájukat vagy csatlakoznak egy párthoz. A független képviselőket ugyanazok a jogok illetik meg, mint a többi egyéni képviselőt.

Törvényjavaslatot benyújthat a kormány, valamint bármely képviselő. A frakcióvezetők és a képviselők ugyannyi ideig szólalhatnak fel, a törvényjavaslatok háromolvasatos eljárása során nem tesznek különbséget az időkorlátok tekintetében a pártok felszólalói, illetve a többi képviselő között. Azonban, ha a törvényjavaslat benyújtója egyben frakcióvezető is, akkor ugyanannyi felszólalási időre jogosult e státusában, mint kezdeményezőként. (Első és második olvasat során az első felszólaláskor 5 perc helyett 10 perc, második felszólaláskor 3 helyett 5 perc felszólalási időre válik jogosulttá; a harmadik olvasat során 5 helyett 10 percre.)

A képviselők kérdést intézhetnek a miniszterekhez, melyben információt kérnek valamely közüggel kapcsolatos álláspontjáról, nézetéről. A kérdést írásban kell benyújtani, melyre a írásbeli és szóbeli választ is lehet kérni. Egy ülés alkalmával a Kérdések idején egy képviselő csak két szóbeli kérdést intézhet egyazon miniszterhez. Azonnal válasz is kérhető a Kérdések

¹⁷ http://www.nsd.uib.no/european_election_database/country/denmark/parliamentary_elections.html

¹⁸ <http://www.thedanishparliament.dk/Publications/Standing%20Orders%20of%20the%20Folketing.aspx>

¹⁹

[http://www.thedanishparliament.dk/Publications/~/_media/Pdf_materiale/Pdf_publicationer/English/The Parliamentary System of Denmark 2012_web.pdf.ashx](http://www.thedanishparliament.dk/Publications/~/_media/Pdf_materiale/Pdf_publicationer/English/The_Parliamentary_System_of_Denmark_2012_web.pdf.ashx)

órájában²⁰. E során a képviselők kérdéseket intézhetnek a miniszterelnökhöz. A házelnök dönthet úgy, hogy a Kérdések órájában csak bizonyos parlamenti csoportok vagy a frakcióhoz nem tartozó képviselők számára biztosítja a kérdések feltételének jogát.

Ha egy képviselő valamely közügyet vitára szeretne venni vagy azzal kapcsolatban egy vagy több miniszter beszámolójára kíváncsi, lehetősége van interpelláció²¹ benyújtására. Az interpellációt egy vagy több képviselő is benyújthatja. Ha egy aktuális ügy esetében kivételesen sürgős vitára van szükség, akkor benyújtható sürgős interpelláció is. Az interpellációt követően lehetőségük van mind a frakcióvezetőknek, mind más képviselőknek hozzászólniuk a vitához. A frakcióvezetők ideje 5 perc, míg az egyéni képviselőké (és így a függetleneké) 3 perc.

EGYESÜLT KIRÁLYSÁG

A brit parlament: Parliament

Kamaráinak száma: kettő

Alsóház: House of Commons – 659 fő

Felsőház: House of Lords – 616 fő

Választási rendszer típusa²²

First-past-the-post típusú, többségi választási rendszer.

A frakcióalapítás szabályai

A parlamentben nem értelmezhető a frakció.

Független képviselők

A brit parlament alsóházában lehetnek független képviselők, akiket ugyanolyan jogok illetnek meg, mint más alsóházi képviselőket. Formálisan minden képviselő egyenlő, azonban vannak olyan esetek, melyek során kevesebb jogot élveznek, mint a pártok egyéni képviselői. Az állandó és eseti bizottságok a pártok mandátumarányai alapján állnak fel, és a független képviselők számára nem feltétlenül biztosítanak helyet. Az a pártok jóakarától függ, hogy lehetőséget adnak-e a független képviselők bizottsági tagként való részvételére (ECPRD 2003)

A brit alsóházban létezik az egyéni képviselői indítvány²³ intézménye. Azonban csak akkor kerül biztosan megvitatásra, ha 20 képviselő aláírásával támogatja az indítványt. A támogató aláírások nélkül is be lehet azonban nyújtani a javaslatot, viszont ebben az esetben nem biztos, hogy azt valóban tárgyalják, idő híján. Emiatt a képviselők gyakran használják a „Tíz perces szabályt”, mely lehetővé teszi, hogy a képviselők kifejtsék véleményüket a törvényhozás egy aspektusával kapcsolatban. Ezt a tíz percet használhatják arra, hogy bemutassák az ügy profilját és támogatókat szerezzenek. Az egyéni törvényjavaslatokból ritkán lesz jogszámba.

²⁰ Kérdések ideje (Question time): a miniszter kidolgozhatja a kérdésre adandó választ

Kérdések órája (Question hour): nincs mód a kérdések előzetes kidolgozására. ~ azonnali válaszok

²¹

http://www.thedanishparliament.dk/Publications/~media/Pdf_materiale/Pdf_publicationer/Informationsark/Engelsk/The%20Chamber.pdf.aspx

²² http://www.nsd.uib.no/european_election_database/country/uk/parliamentary_elections.html

²³ <http://www.parliament.uk/about/how/laws/bills/private-members/>

A képviselők kérdést²⁴ intézhetnek a miniszterekhez, melyre szóbeli és írásbeli választ is kérhetnek. Egy képviselő az ülésnap Kérdések ideje alatt két olyan kérdést tehet fel, melyre szóbeli választ vár; öt olyan kérdést, melyre határidőre, írásbeli választ kér; továbbá nincs korlátozás azokat a kérdéseket illetően, melyek írásbeli megválaszolásának nem szabtak határidőt. A képviselőknek lehetőségük van sürgős szóbeli kérdést feltenni. A miniszterelnöki kérdések idején azonban csak az ellenzéki képviselők vezetője tehet fel kérdéseket a kormányfőnek, összesen hatot.

ÉSZTORSZÁG

Az észti parlament: Riigikogu

Kamaráinak száma: egy

A parlament létszáma: 101 fő

Választási rendszer típusa²⁵

Arányos választási rendszer. Az ország 12 több-mandátumos választókörre van osztva, melyekben 6-13 mandátumot osztanak ki. A választók pártlistákra szavaznak.

A frakcióalapítás szabályai

Legalább 5 azonos pártállású képviselő alakíthat frakciót, egy politikai párt csak egy csoportot hozhat létre. A képviselői csoportokból kiléphetnek a tagok, illetve ki is zárhatnak képviselőket.

Független képviselők

Mivel az észti házszabály²⁶ a frakcióalapításnak minimális létszámot ír elő, ezért független képviselők is lehetnek a parlamentben. A szabályozása külön nem tér ki a frakció nélküli képviselők jogaira, ezért a minden képviselőt megillető jogokat vonatkoznak rájuk.

Törvényjavaslat, illetve határozattételi javaslat benyújtására jogosultak a Riigikogu képviselői, a frakciók, a bizottságok, valamint az észti kormány.

Minden képviselő szóbeli kérdést intézhet a miniszterelnökhöz és a miniszterekhez, melyhez regisztrálniuk kell magukat. Egy képviselő csak egy kérdéssel jelentkezhetsz ülésenként. Írásbeli kérdést az alkotmányban felsorolt állami vezetőkhez intézhet a hatáskörükbe tartozó ügyel kapcsolatban (információkérés)

A képviselőknek joguk van interpellációt benyújtani a kormányhoz, annak tagjaihoz, Észtország Bankja elnökének, a Legfőbb Állami Számvevőszék elnökének, az igazságügyi kancellárnak.

²⁴ <http://www.parliament.uk/documents/commons-information-office/Brief-Guides/Parliamentary-Questions.pdf>

²⁵ http://www.nsd.uib.no/european_election_database/country/estonia/parliamentary_elections.html

²⁶ http://www.riigikogu.ee/public/Riigikogu/Dokumentid/RK_kodu-ja_tookorra_seadus_EN_muudetud_2013.pdf

FINNORSZÁG

A finn parlament: Eduskunta

Kamaráinak száma: egy

A parlament létszáma: 200 fő

Választási rendszer típusa²⁷:

Arányos választási rendszer. 199 képviselőt 14 több-mandátumos választókerületben választanak meg az arányos képviselet elve alapján. Az egyes választókerületekben 6-33 mandátumot osztanak ki. A parlamenti képviselőhelyek kiosztásakor a d'Hondt módszert használják. Egy mandátumot, Åland egyéni választókerületében egyszerű többségi szavazással osztanak ki.

A frakcióalapítás szabályai

A képviselők a pártok alapján hozhatnak létre frakciókat, azonban ehhez minimális létszámot nem szab meg a finn házszabály.

Független képviselők

Független képviselők lehetnek a finn parlamentben, azonban a gyakorlatban a parlamenti csoportoknak juttatott támogatás miatt nem jellemző (ECPRD).

A házszabály²⁸ alapján törvényjavaslatot benyújthat a kormány, illetve az egyes képviselők is.

Minden képviselő írásbeli és szóbeli kérdést intézhet a miniszterekhez.

A finn alkotmány²⁹ szerint legalább 20 képviselő szükséges ahhoz, hogy a kormányt vagy valamely minisztert interpellálhassák.

FRANCIAORSZÁG

A francia parlament: Parlement

Kamaráinak száma: kettő

Alsóház: Assemblée nationale – 577 fő

Felsőház: Sénat – 343 fő

Választási rendszer típusa³⁰:

Kétfordulós abszolút többségi választási rendszer.

²⁷ http://www.nsd.uib.no/european_election_database/country/finland/parliamentary_elections.html

²⁸ <http://web.eduskunta.fi/dman/Document.phx?documentId=bg16314093203955&cmd=download>

²⁹ <https://www.finlex.fi/fi/laki/kaannokset/1999/en19990731.pdf>

³⁰ http://www.nsd.uib.no/european_election_database/country/france/parliamentary_elections.html

A frakcióalapítás szabályai

A házszabály³¹ alapján képviselők politikai hovatartozásuk alapján frakciókat alakíthatnak, melyekhez minimum 15 fő szükséges. Az ellenzéki és a kisebbségi frakciókat speciális jogok illetik meg. Azok a képviselők, akik egy frakcióhoz sem tartoznak, társulhatnak valamely általuk választott képviselői csoporthoz. (Ehhez a csoport vezetőségének beleegyezése szükséges.)

Független képviselők

A francia Nemzetgyűlésben lehetnek független képviselők. Azzal, hogy számukra lehetővé teszik a képviselői frakciókhoz való társulást, ők is részesülhetnek a frakciók között szétosztott bizottsági helyekből.

Minden képviselő jogosult arra, hogy törvényjavaslatot nyújtson be.

A képviselők szóbeli kérdést intézhetnek a kormányhoz. Minden képviselői csoport legalább egy kérdést tehet fel egy ülésen. Az első kérdés joga egy ellenzéki vagy kisebbségi frakció vagy képviselői csoporthoz nem tartozó (független) képviselőé. Az elnöki konferencia határozza meg, hogy a független képviselők milyen feltételek mellett tehetnek fel szóbeli kérdést az ülésen. Írásbeli kérdést intézhetnek az egyes miniszterekhez, illetve a kormány általános politikájával kapcsolatban a miniszterelnökhöz.

A képviselőknek jogukban áll interpellálni a kormányt, azonban ehhez a kérelméhez csatolnia kell egy bizalmatlansági indítványt is, mely utóbbit a képviselők egy tizedének alá kell írnia.

Az egyes frakcióknak és a független képviselőknek jutó felszólalási időt a házelnök határozza meg a képviselői csoportok létszámaránya alapján.

GÖRÖGORSZÁG

A görög parlament: Vouli Ton Ellion

Kamaráinak száma: egy

A parlament létszáma: 300 fő

Választási rendszer típusa³²:

Arányos választási rendszer. 56 egy- és több-mandátumos választókerületben osztanak ki 288 képviselői helyet. 12 mandátumot az országos választókerületben nyernek el a jelöltek. A választók pártlistákra szavaznak, illetve az egyes listákon belül preferenciális szavazást használnak.

A frakcióalapítás szabályai

Parlamenti frakció létrehozásához legalább 10 képviselő szükséges. Abban az esetben, ha a párt a választókerületek kétharmadában indult és az érvényes szavazatok legalább 3 százalékát megszerezte, akkor öt képviselője is frakciót hozhat létre.

³¹ <http://www.assemblee-nationale.fr/english/index.asp>

³² http://www.nsd.uib.no/european_election_database/country/greece/parliamentary_elections.html

Független képviselők

A függetleneket ugyanazok a jogok illetik meg, mint a többi individuális képviselőt, továbbá ők is képviselői csoportba tömörülhetnek. (ECPRD)

A házszabály³³ alapján a törvényjavaslatok benyújtásának joga a kormányé és a parlamenté.

Szóbeli kérdést a független képviselők is feltehetnek, azonban csak a frakciók után kapnak szót. Az aktuális ügyekkel foglalkozó szóbeli kérdéseket a miniszterelnöknek, illetve az egyes minisztereknek címezhetik. Írásbeli kérdést nyújthatnak be a minisztereknek a hatáskörükbe tartozó ügyekkel kapcsolatban. A miniszternek 25 napja van a válaszadásra, azonban ha határidőn túl vagy nem válaszol, akkor a kérdést az aktuális kérdések között lehet feltenni.

A kormány ellenőrzésének céljából minden képviselőnek joga van ahhoz, hogy használja az interpelláció intézményét. A képviselők interpellációt alakíthatják a kérdésüket, amennyiben nem kaptak rá választ, vagy nem elégedettek a miniszter válaszával. A képviselőknek joguk van aktuális ügyekben is interpellációt benyújtani.

HOLLANDIA

A holland parlament: Staten-Generaal

Kamaráinak száma: kettő

Alsóház: Tweede Kamer – 150 fő

Felsőház: Eerste Kamer – 75 fő

Választási rendszer típusa³⁴:

18 több-mandátumos választókerületben, arányos választási rendszert alkalmazva választják meg a képviselőket.

A frakcióalapítás szabályai

Nincs külön szabály arra, hogy hány fő alakíthat parlamenti képviselőcsoportot. Fő szabályként azok a képviselők hozhatnak létre frakciót, akik ugyanazon párt listájáról jutottak mandátumhoz, azonban ha egy pártnak csak egy jelöltje jutott be a parlamentbe, akkor ő egymaga képvisel egy pártfrakciót.

Független képviselők

A holland házszabály³⁵ a képviselői jogokat tekintve nem tesz különbséget a független képviselők és a többi individuális képviselő között. (ECPRD)

Minden képviselő javaslatot nyújthat be a tárgyalta témákkal kapcsolatban, azonban csak akkor foglalkoznak azzal, ha legalább négy további képviselő is támogatja. Módosító javaslatokat

³³ <http://www.hellenicparliament.gr/en/Vouli-ton-Ellinon/Kanonismos-tis-Voulis/>

³⁴ http://www.nsd.uib.no/european_election_database/country/netherlands/parliamentary_elections.html

³⁵

http://www.houseofrepresentatives.nl/sites/www.houseofrepresentatives.nl/files/content/rules_of_procedure_oct_2013.pdf

minden képviselő önállóan is benyújthat. Törvényjavaslatot egy vagy több képviselő is benyújthat.

A képviselőknek joguk van írásbeli és szóbeli kérdést intézni egy vagy több miniszterhez. A szóbeli kérdés és válasz elhangzása utána a kérdezőnek lehetősége van még két percen kiegészítő kérdések feltételére.

Ha egy képviselő szeretne információt kérni egy vagy több minisztertől egy olyan közüggel kapcsolatban, mely pillanatnyilag nincs az ülés napirendjén, akkor joga van interpellációt kezdeményezni.

HORVÁTORSZÁG

A horvát parlament: Sabor

Kamaráinak száma: egy

A parlament létszáma: jelenleg 151 fő

Választási rendszer típusa³⁶:

Arányos választási rendszer. 140 képviselői helyet 10 több-mandátumos választókerületben (mindegyikében 14 képviselői helyet) osztanak ki az arányos képviselet elve alapján (d'Hondt osztósor). Ezen kívül van egy speciális választókerületet a külföldön élő horvát állampolgárok számára, ahol maximum 12 mandátumot osztanak ki (a kiosztható mandátumok száma a választókerületi részvételi aránytól függ), továbbá az országos választókerületben nyolc elnyerhető mandátumot az autonóm nemzeti kisebbségek számára tartanak fenn. A nyolc kisebbségi helyből három a szerb közösséget illeti, a fennmaradó öt pedig a többi kisebbségi csoportot. E nyolc helyet többségi elven osztják ki.

A frakcióalapítás szabályai

A házszabály³⁷ alapján a horvát parlamentben frakciót hozhat létre:

- egy politikai párt legalább három képviselővel;
- két vagy több politikai párt legalább három képviselővel;
- *minimum három független képviselő;*
- *politikai pártok képviselői, valamint független képviselők közösen, legalább három képviselő;*
- nemzetiségi képviselőként megválasztottak.

³⁶ http://www.nsd.uib.no/european_election_database/country/croatia/parliamentary_elections.html

³⁷ <http://www.sabor.hr/january-2002-nn-62002>

Független képviselők

Mivel a független képviselőknek lehetőségük van létrehozni saját vagy pártokkal közös frakciójukat, ezért az egyéni képviselői jogosítványokon túl a frakciónak biztosított többletjogokat is élvezhetik.

Törvényjavaslat benyújtásához minden képviselőnek, politikai csoportnak, a kormánynak joga van.

Minden képviselő szóbeli kérdést intézhet a kormányhoz és annak tagjaihoz. A kérdések tárgya lehet a kormány alkotmányos jogai és kötelességei – különösen a társadalmi élet egy speciális területének helyzete –, döntések végrehajtása, a minisztériumok munkája. A „reggeli kérdések idején” a politikai csoportokba szerveződött képviselők összesen 40 kérdést tehetnek fel. (Az egyes frakciók által feltehető kérdések száma a frakciók között méretarányosan oszlik el.) A függetlenek, nemzeti kisebbségek képviselői, valamint azon politikai pártok, akik nem rendelkeznek frakciótagsággal egy-egy kérdést tehetnek fel. A kérdés ismertetésére két perc van, melyre négy percben válaszolhat a kormány képviselője. Írásbeli válaszra két esetben van lehetőség: a válaszadó ezt külön kérheti, vagy ha a kérdést feltevő nem elégedett a szóbeli válasszal, akkor külön írásos választ is kérhet. A képviselők írásbeli kérdés benyújtására is jogosultak, továbbá a válasz beérkezése után további kiegészítő kérdéseket is intézhetnek írásban a kormány tagjaihoz.

Interpelláció benyújtható a kormány munkájával, a kormány/minisztériumok egy-egy döntésével, a kormány/minisztérium valamely törvény implementációjáról vagy közpolitikáról alkotott álláspontjával kapcsolatban. Abban az esetben is benyújtható interpelláció, ha egy képviselő nem elégedett a kormány vagy annak tagjának kiegészítő írásbeli válaszával és az megfelelő alapot szolgáltat a parlamenti vita megnyitására. Az interpellációt írásban kell benyújtani és minden támogató képviselőnek alá kell írnia. Az interpellációt legalább a képviselők egy tizedének támogatnia kell.

Alapszabályként minden képviselő 10 perces felszólalási idővel rendelkezik, míg a frakciók nevében felszólalók 15 percet beszélhetnek. Az ügy fontosságától függően a parlament dönthet úgy, hogy hosszabb felszólalási időket engedélyez, illetve úgy is határozhat, hogy a napirend egy adott elemét más felszólalási időkeretekkel tárgyalja. Ez utóbbi esetben az ügy előadója a normál vita 30 perces felvezetőjéhez képest csak 20 percet beszélhet, illetve az illetékes szerv, törvényhozási bizottság képviselője 10 percet. A maradék időt a politikai csoportok között osztják szét a parlamenti arányuk alapján, minimum 15 percet biztosítva a frakciónak. A független képviselők 5 perces felszólalási időt kapnak.

ÍRORSZÁG

Az ír parlament: Oireachtas

Kamaráinak száma: kettő

Alsóház: Dáil Éireann– 166 fő

Felsőház: Seanad Éireann– 60 fő

Választási rendszer típusa³⁸:

Írorszáiban az arányos választási formulák csoportjába tartozó egyéni átruházható szavazat (single transferable vote, STV) rendszert használják. Az ország 42 több-mandátumos választókörre oszlik, melyekben 3-5 mandátumot lehet elnyerni.

A frakcióalapítás szabályai:

A házszabály³⁹ alapján a frakcióalapításhoz szükséges minimális képviselői létszám 7 fő. A parlamenti képviselőcsoport automatikusan megszűnik, ha létszáma e limit alá kerül.

Független képviselők

Törvényjavaslatot az alsóházban csak az ellenzéki pártok és csoportok kezdeményezhetnek.⁴⁰

Minden képviselő szóbeli és írásbeli kérdést intézhet a minisztereknek. Az egyes üléseken minden képviselő két kérdést tehet fel. Nincs limitálva azoknak a kérdéseknek a száma, melyekre írásbeli választ kérnek.

LENGYELORSZÁG

A lengyel parlament: Zgromadzenie Narodowe

Kamaráinak száma: kettő

Alsóház: Sejm – 460 fő

Felsőház: Senat – 100 fő

Választási rendszer típusa⁴¹:

A lengyel alsóház képviselőit az arányos választási rendszerben választják meg. Az ország 41 több-mandátumos (7-19) választókerületre van osztva, melyekben a módosított Sainte-Laguë módszer alapján osztják szét a helyeket.

A frakcióalapítás szabályai

A Szejmben a képviselők politikai elvek mentén klubokat és csoportokat hozhatnak létre. A klubok alapításához minimum 15, míg a csoportokhoz három képviselő szükséges.

³⁸ http://www.nsd.uib.no/european_election_database/country/ireland/parliamentary_elections.html

³⁹ http://www.oireachtas.ie/documents/proceduraldocuments/Standorders2011_revised.pdf

⁴⁰ [http://www.oireachtas.ie/parliament/media/michelle/parliamentworks/Parliamentary-Guide-Eng-\(web\).pdf](http://www.oireachtas.ie/parliament/media/michelle/parliamentworks/Parliamentary-Guide-Eng-(web).pdf)

⁴¹ http://www.nsd.uib.no/european_election_database/country/poland/parliamentary_elections.html

Független képviselők

A lengyel házszabály⁴² nem tér ki külön a független képviselőkre, csak az egyes parlamenten belüli csoportosulások minimális létszámát határozza meg. A független képviselők jogaival kapcsolatban ezért csak feltételezhető, hogy ugyanazon képviselői jogosítványok illetik meg, mint az egyes képviselőket.

Törvényjavaslatot a bizottságok, valamint 15 képviselő nyújthat csak be. Amennyiben nincs meg a javaslat benyújtásához szükséges 15 támogató aláírás, akkor visszavonják.

Az egyes képviselők írásbeli kérdést intézhetnek a miniszterelnökhöz, valamint a miniszterekhez. Aktuális ügyekkel kapcsolatban a képviselők szóbeli kérdést tehetnek fel, melyekre azonnali választ kell adni a Szejm ülésén.

Az egyes képviselők interpellációt nyújthatnak be valamely fontos közpolitikával kapcsolatban. Az interpelláció írásban történik, melyre a választ szintén írásban küldik meg. Amennyiben az interpelláló nem elégedett a válasszal, további írásbeli kérdéseket tehet fel.

Különösen fontos, aktuális információk ülésen való ismertetését nem kérheti bármely képviselő. Ezt 15, valamely klubhoz vagy csoporthoz tartozó képviselő, vagy a Miniszterek Tanácsának tagjai kérhetik csak.

LETTORSZÁG

A lett parlament: Saeima

Kamaráinak száma: egy

A parlament létszáma: 100 fő

Választási rendszer típusa⁴³:

Egyszerű többségi választás és preferenciális szavazás. A választók jelöltlistákra szavaznak, azonban jelezhetik külön egyes jelöltek támogatását, illetve elutasítását. Az ország 5 többmandátumos választókerületre van osztva, melyekben 14-29 képviselői helyet osztanak ki. Azon pártok jelöltjei kaphatnak csak mandátumot, melyek országos szinten megszerezték a szavazatok legalább 5 százalékát. A szavazatok mandátummá alakításakor a Saint-Laguë módszert használják. Az egyes listákon belül a jelölteket újra rangsorolják a választói preferenciák alapján.

A frakcióalapítás szabályai

5, azonos képviselői listáról megválasztott képviselő frakciót hozhat létre. Egy párt csak egy frakciót hozhat létre. Ha egy képviselő elhagyja a képviselőcsoportot, mandátuma nem szűnik meg, státusa független lesz („unaffiliated member of parliament”). Az egyes parlamenti képviselőcsoportok blokkokat hozhatnak létre.

⁴² http://oide.sejm.gov.pl/oide/en/index.php?option=com_content&view=article&id=14798:the-standing-orders-of-the-sejm-of-the-republic-of-poland&catid=7:prawo&Itemid=814

⁴³ http://www.nsd.uib.no/european_election_database/country/latvia/parliamentary_elections.html

Független képviselők

A házszabály⁴⁴ alapján törvényjavaslat benyújtására az egyes képviselők nem jogosultak, azt csak a köztársasági elnök, a kabinet, a bizottságok, legalább öt képviselő, valamint a választók egytizede kezdeményezheti. Módosító javaslattal azonban minden egyes képviselő élhet.

Írásbeli kérdést legalább öt képviselő nyújthat be a miniszterelnöknek, helyettesének, a minisztereknek, illetve a Lett Központi Bank elnökének. Ez lehet sürgős kérdés is, melyet külön kell jelölni az írományon. A szóbeli válaszokra a Szejm minden rendes ülésén egy órát biztosítanak. A nem sürgős kérdésekre írásbeli vagy szóbeli választ is adhatnak. Szóbeli kérdésre akkor kerülhet sor, ha a kezdeményezők közül legalább egy képviselő jelen van.

Interpellációt legalább tíz képviselő nyújthat be a kormány tagjaihoz.

LITVÁNIA

A litván parlament: Seimas

Kamaráinak száma: egy

A parlament létszáma: 141 fő

Választási rendszer típusa⁴⁵:

Vegyes választási rendszer. Litvániában 71 egyéni választókerület van, melyekben többségi elven választják meg a képviselőket; illetve egy országos választókerület. Az országos pártlistáknál 70 mandátumot az arányosság elve alapján osztanak ki.

A frakcióalapítás szabályai

A képviselőknek joguk van képviselő csoportot alakítani, azonban ezek a házszabály alapján nem szerveződhetnek szakmaiság vagy helyi érdekek alapján. Létrehozásukhoz hét képviselő szükséges, a csoportok egymással koalícióra léphetnek. Azok a képviselők, akik nem regisztrálják magukat egy frakcióhoz sem, létrehozzák a nem-kötött (non-attached, ~független) képviselők csoportját. E csoport ugyanolyan jogokkal rendelkezik, mint az összes többi frakció.

Független képviselők:

A litván házszabály⁴⁶ nem nevesíti külön a független képviselők jogosítványait, azonban 9. cikkelye tartalmazza a minden képviselőt megillető jogokat, melyekben a klasszikus testületi jogokon túl szerepel a törvényjavaslat, illetve a kérdések benyújtásának joga is. A 12. cikkely pedig a más képviselőkkel közösen gyakorolt, kollektív jogokat nevesíti. (Ilyen például az Alkotmány módosítására vonatkozó javaslat, a bizalmatlansági indítvány és interpelláció kezdeményezése⁴⁷.)

A házszabály lehetővé teszi, hogy a független képviselők is létrehozzák saját politikai csoportjukat, mely ugyanazon többletjogokkal rendelkezik, mint a többi frakció.

⁴⁴ <http://www.saeima.lv/en/legislation/rules-of-procedure>

⁴⁵ http://www.nsd.uib.no/european_election_database/country/lithuania/parliamentary_elections.html

⁴⁶ http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_e?p_id=473761

⁴⁷ A miniszterelnök vagy valamely miniszter interpellálását a Szejm képviselőinek egyötöde kezdeményezheti.

Minden egyes képviselő írásbeli kérdést nyújthat be a kormány tagjaihoz, illetve más állami intézmény vezetőjéhez. Szóbeli kérdést intézhetnek a képviselők a kormány tagjaihoz sürgős és társadalmilag fontos ügyekben. Ha a levezető elnök vagy kormány tagjai úgy ítélik meg, hogy a kérdésre részletesebb és átfogó válasz szükséges, akkor a választ írásban is be kell nyújtani.

LUXEMBURG

A luxemburgi parlament: Chambre des Députés

Kamaráinak száma: egy

A parlament létszáma: 60 fő

Választási rendszer típusa⁴⁸:

Arányos pártlistás választási rendszer. Az ország négy több-mandátumos választókerületre oszlik, melyekben a mandátumokat a Hagenbach-Bischoff kvóta alapján osztják ki. A választók szavazáskor kifejezhetik preferenciáikat, illetve megoszthatják szavazatukat a különböző pártlisták között.

A frakcióalapítás szabályai

Frakciót legalább 5 parlamenti képviselő alapíthat. A független képviselők a frakciók beleegyezésével képviselői csoportokhoz csatlakozhatnak. A frakcióhoz nem tartozó képviselők létrehozhatnak ún. technikai csoportokat, melyekhez szintén öt képviselő szükséges.

Független képviselők:

A luxemburgi házszabály⁴⁹ a független képviselők számára lehetővé teszi, hogy politikai frakcióhoz csatlakozzanak, vagy létrehozzák technikai csoportjukat. Nincs kikötés arra vonatkozóan, hogy a függetlenek csak egy technikai csoportot hozhatnak létre. A frakciójuk technikai jellegéből adódóan azonban nem élvezik ugyanazokat a többletjogokat, mint a többi, politikai képviselőcsoport, viszont a csoport választott koordinátora részt vehet az Elnöki Konferencia⁵⁰ ülésein.

A házszabály nem szabályozza külön a független képviselőket megillető jogokat, ezért a minden képviselőt megillető jogok érvényesek rájuk. Törvényjavaslatot minden képviselő benyújthat, továbbá kérdést intézhetnek a kormány tagjaihoz.

Írásbeli kérdést közérdekű, fontos és aktuális ügyekkel kapcsolatban tehetnek fel a képviselők. Ezek befogadásáról a házelnök dönt. A sürgős kérdéseket előzetesen szintén benyújtják írásban, majd ha a házelnök azt valóban sürgősnek ítéli meg, akkor az ülés idején a kérdés szóbeli prezentálására kerül sor. Ha sürgős kérdést ülés idején kívül nyújtanak be, akkor arra írásos választ kérnek. Szóbeli kérdést a kérdések órája idején tehet fel bármely képviselő a kormány tagjainak, melyek tárgyai általános jellegű, aktuális ügyek. Az aktuális kérdések

⁴⁸ http://www.nsd.uib.no/european_election_database/country/luxembourg/parliamentary_elections.html

⁴⁹ <http://www.chd.lu/wps/wcm/connect/f57f45e4-3501-4907-b777-0ad0ca77212e/R%C3%83%C2%A8glement+CHD-15032014.pdf?MOD=AJPERES>

⁵⁰ Az Elnöki Konferencia tagjai a frakcióvezetők. A konferencia mint a frakcióvezetők tanács funkcionál, illetve lehetősége van a bizottsági elnökök meghallgatására. (állandó és eseti bizottságok is)

óráját a frakciók, illetve a technikai csoportok is kezdeményezhetik. Bármely képviselő közérdeket érintő témában interpellációt⁵¹ intézhet a kormányhoz.

MÁLTA

A máltai parlament: Il-Kamra Tad-Deputati,

Kamaráinak száma: egy

A parlament létszáma: 69 fő

Választási rendszer típusa⁵²:

Arányos, egyéni átruházható szavazáson (single transferable vote, STV) alapuló rendszer. Málta 13 több-mandátumos választókerületre oszlik, melyek mindegyikében öt képviselői helyet osztanak ki.

A frakcióalapítás szabályai

A máltai házszabály⁵³ nem rendelkezik a frakcióalapítás feltételeiről.

Független képviselők

A házszabály nem nevesíti a független képviselőket, ezért a minden képviselőt megillető jogok érvényesek rájuk.

Törvényjavaslat benyújtására a kormányon kívül az egyes képviselők is jogosultak.

Parlamentari vita során egy képviselő sem beszélhet 40 percnél tovább. Ez alól a bizalmi indítvány vitája képez kivételt, ahol egy óra a limit.

Minden képviselő kérdést intézhet bármely miniszterhez a hatáskörébe tartozó közpolitikákkal kapcsolatban. A szóbeli választ igénylő kérdéseket csillaggal kell megjelölni. Egy képviselő egy ülésnap csak hat olyan kérdést tehet fel, melyre szóbeli választ vár. Minden egyes kérdés után kiegészítő kérdést tehet fel a kérdező. Ha a képviselő vagy helyettese nincs jelen az ülésen, akkor a kérdés címzettje írásban is válaszolhat.

NÉMETORSZÁG

A német parlament: Parlament

Kamaráinak száma: kettő

Alsóház: Bundestag – 622 fő

Felsőház: Bundesrat – 69 fő

⁵¹ Az interpelláció témáját írásban jelezni kell a házelnöknek.

⁵² http://www.nsd.uib.no/european_election_database/country/malta/parliamentary_elections.html

⁵³ <http://www.parlament.mt/standing-orders?l=1>

Választási rendszer típusa⁵⁴:

Vegyes választási rendszer. A Bundestag 299 tagját többségi választási rendszerben (first-past-the-post) választják meg, a többi mandátumot pártlistás arányos választási rendszerben osztják ki. Ez utóbbi esetben a Sainte-Laguë/Schepers módszerrel osztják szét a képviselői helyeket azok között a pártok között, melyek megszerezték országosan a szavazatok 5 százalékat vagy legalább három mandátumot nyertek a többségi rendszerű választókerületekben.

A frakcióalapítás szabályai

A házszabály⁵⁵ megengedi a frakciók létrehozását. Erre az alsóház képviselőinek legalább 5 százaléka jogosult, a képviselőknek ugyanazon párt(ok)hoz kell tartozniuk, hasonló politikai célokat képviseljenek. Kitétel, hogy egy tartomány összes pártja nem állhat össze egy frakcióban. A Bundestag azon képviselői, akik szövetségre akarnak lépni, viszont nincs meg a parlamenti csoport létrehozásához szükséges létszámuk, csoportosulásként működhetnek.

Független képviselők

A házszabály nem nevesíti külön a független képviselőket. A frakciót alapítani nem tudó képviselők számára megengedi, hogy csoportosulásokat hozzanak létre.

Törvényjavaslatot kezdeményezhet a szövetségi kormány, illetve mindkét ház bármely képviselője, azonban, ha az alsóház (Bundestag) valamely képviselője a kezdeményező, akkor a benyújtáshoz szükséges vagy valamely frakció vagy a képviselők öt százalékának támogatása.

A parlamenti vitákon minden képviselő 15 perces felszólalási idővel rendelkezik.

A képviselők kérdést intézhetnek a szövetségi kormányhoz, melyre írásbeli és szóbeli választ is kérhetnek. Minden héten a kérdések idején a képviselők két, szóbeli választ igénylő kérdést tehetnek fel a minisztereknek. Minden kérdés felosztható két alkérdésre. A kérdés szóbeli megválaszolása után a kérdezőnek joga van két további, kiegészítő kérdést feltenni. Azokra a kérdésekre, melyekre a szövetségi kormány tagjai nem tudtak szóban felelni, írásbeli választ kell küldeni. Minden képviselő havonta négy írásbeli kérdést intézhet a szövetségi kormányhoz, melyre egy héten belül választ kell kapniuk.

A heti üléseken a képviselők az aktuális ügyekről kérdezhetik a kormány tagjait, azonban ezt a Bundestag képviselőinek öt százaléka vagy egy parlamenti frakció kezdeményezheti. A kezdeményezés kapcsolódhat a kormány egy szóbeli kérdésre adott válaszához.

A képviselőknek joguk van a szövetségi kormány interpellálásához. Az interpellációról vitát folytatnak le, ha azt egy frakció vagy a képviselők öt százaléka kéri. Ha az interpelláció egy kisebb, speciális üggyel kapcsolatos, akkor csak írásbeli válasz érkezik a kérésre.

⁵⁴ http://www.nsd.uib.no/european_election_database/country/germany/parliamentary_elections.ht

⁵⁵ <https://www.btg-bestellservice.de/pdf/80060000.pdf>

OLASZORSZÁG

Az olasz parlament: Il Parlamento

Kamaráinak száma: kettő

Alsóház: Camera dei Deputati – 630 fő

Felsőház: Senato della Repubblica – 315 fő

Választási rendszer típusa⁵⁶:

Arányos választási rendszerben választanak meg 629 képviselőt (pártlistákon). Ebből 617 képviselő Olaszországon belül 26 többmandátumos választókerületben nyeri el mandátumát, illetve 12 képviselőt a külföldön élő olasz állampolgárok választanak meg. A bejutási küszöb a politikai koalíciók számára az országosan leadott érvényes szavazatok 10 százaléka, koalíción belül az egyes pártoknak 2 százalék, a koalícióhoz nem csatlakozott politikai pártoknak 4 százalék. Egy egyéni választókerületet alkot Valle d'Aosta, ahol first-past-the-post (a győztes mindent visz) elvű többségi választási rendszert használnak.

A frakcióalapítás szabályai

A házszabály⁵⁷ alapján legalább 20 képviselő szükséges egy frakció létrehozásához, viszont engedélyezhetnek ennél kisebb létszámú parlamenti csoportot is. Ebben az esetben feltétel, hogy nemzeti alapon szerveződő pártról legyen szó, mely a választásokon önálló listát indított legalább 20 választókerületben, továbbá legalább egy választókerületben egy kvóciénst nyert és a listája országosan legalább 300 000 szavazatot kapott. Azon képviselők, akik nem tagjai egy frakciónak sem, a vegyes csoport/frakció tagjai lesznek. A vegyes frakcióhoz tartozó képviselők engedélyt kérhetnek az Elnöki Kabinetttől arra, hogy a frakción belül csoportosulásokat hozzanak létre. Egy ilyen csoportosuláshoz minimum 10 fő szükséges. Ennél kisebb létszámú csoportosulás is létrehozható, abban az esetben, hogy a képviselők egy pártot vagy politikai csoportot képviselnek a vegyes frakción belül. Ehhez 3 képviselő szükséges.

Független képviselők

A független képviselők a vegyes parlamenti csoportban kapnak helyet. Egy törvényjavaslat általános vitája során a kormány, illetve az egyes frakciók egy-egy képviselője kap szót 20 percben. A házelnök biztosítja, hogy szót kapjon a vegyes csoporton belül működő valamennyi politikai csoportosulás egy-egy képviselője is.

A képviselőknek joguk van törvényjavaslatot előterjeszteni.

Minden képviselőnek joga van kérdést benyújtani. Az üléseken egy képviselő maximum két szóbeli kérdést tehet fel. A kérdésekre írásban is kérhetnek választ.

A képviselőknek joguk van interpellációt benyújtani a kormány politikájával kapcsolatban. Egy képviselő maximum két interpellációt nyújthat be ülésenként. Sürgösségi interpellációt csak a parlamenti frakciók, illetve 30 képviselő nyújthat be. A frakciók havonta két ilyen interpellációra jogosultak, míg a képviselők csak egyre.

⁵⁶ http://www.nsd.uib.no/european_election_database/country/italy/parliamentary_elections.html

⁵⁷ http://en.camera.it/4?scheda_informazioni=31

PORTUGÁLIA

A portugál parlament: Assembleia da República

Kamaráinak száma: egy

A parlament létszáma: 230 fő

Választási rendszer típusa⁵⁸:

Arányos választási rendszer. 22 több-mandátumos választókerületben zárt pártlistákat alkalmaznak. A mandátumok kiosztásakor az arányos képviseletet a d'Hondt formulával biztosítják.

A frakcióalapítás szabályai

A portugál házszabály⁵⁹ megengedi, hogy az egyes pártok vagy pártkoalíciók frakciókat hozzanak létre, azonban ehhez minimális képviselői létszámot nem határoz meg.

Független képviselők

A portugál parlamentben lehetnek független képviselők, a házszabályban explicit módon rögzítik jogaikat és kötelezettségeiket (ECPRD). A házszabály megkülönbözteti a független képviselőktől azokat a képviselőket, akik valamely párt egyedüli képviselőiként vannak jelen a parlamentben (sole party representatives).

A parlamenti csoportok elnökeinek konferenciáján nem képviseltethetik magukat a független képviselők, illetve a bizottsági elnökségek összetételére sincs befolyásuk.

A parlamenti bizottságok összetételében a frakciók arányai érvényesek, azonban a független képviselők jelezhetik, hogy melyik bizottsághoz szeretnének csatlakozni.

A független képviselők benyújthatnak törvényjavaslatokat és módosító indítványokat. A frakciók és a kormány három perces felszólalási időkerettel rendelkezik a törvényjavaslatok megvitatásakor, míg a független képviselők és a pártok egyedüli képviselői egy-egy percet kapnak.

A parlamenti meghallgatást a képviselők tíz százaléka, egyes törvényjavaslatok cikkenkénti tárgyalását pedig legalább tíz képviselő kezdeményezheti. A gyakorlatban azonban a független képviselők eltérő nézetei miatt ezekkel a kezdeményezésekkel elsősorban a frakciók állnak elő.

A frakciók minden héten kinyilváníthatják politikai állásfoglalásukat, melyre maximum hat perces időkeretet kapnak. Az egyes ülészakokban azok a képviselők, akik valamely párt egyedüli képviselői összesen három, míg a független képviselők két politikai nyilatkozatra jogosultak.

Minden képviselő kérdést tehet fel a kormánynak a kormány politikájával vagy az államigazgatás valamely tevékenységével kapcsolatban.

⁵⁸ http://www.nsd.uib.no/european_election_database/country/portugal/parliamentary_elections.html

⁵⁹ http://www.en.parlamento.pt/Legislation/Rules_of_Procedure.pdf

ROMÁNIA

A román parlament: Parlamentul Romániei

Kamaráinak száma: kettő

Alsóház: Camera Deputatilor – 334 fő

Felsőház: Senatul – 137 fő

Választási rendszer típusa⁶⁰:

Vegyes képviselőjű arányos rendszer (Mixed Member Proportion, MMP). 315 egyéni választókerületben jelöltekre szavaznak. A képviselői mandátumot az a jelölt szerzi meg, aki a szavazatok több, mint 50 százalékát megszerzi. (többségi elv) Az arányos rendszer a következőképpen érvényesül: a nem megválasztott jelöltekre adott szavazatokat országosan összesítik és a még kiosztatlan mandátumokat az egyes pártok között szavazatarányaiknak megfelelően osztják ki. A parlamenti képviselő elnyeréséhez 5 százalékos belépési küszöböt állapítottak meg. Ha a pártok legalább hat választókerületben mandátumot vagy a szenátusi választásokon három helyet szereztek, akkor ugyanúgy parlamenti képviselőhez jutnak attól függetlenül, hogy elérték-e a bejutási küszöböt. A pártkoalícióknak magasabb belépési küszöböt állapítottak meg annak tagjai függvényében. Két párt esetén nyolc, három párt esetén kilenc, illetve négy vagy több párt szövetsége esetén e bejutási küszöb tíz százalék. A nemzeti kisebbségek szervezeteinek számára parlamenti mandátumot biztosítanak, amennyiben jelöltjük megszerzte az egy képviselő megválasztásához szükséges érvényes szavazatok átlagának minimum 10 százalékát.

A frakcióalapítás szabályai

A román házszabály⁶¹ alapján legalább 10 képviselő alapíthat frakciót, ha ugyanahhoz a párt-hoz, politikai platformhoz, illetve politikai- vagy választási szövetséghez tartozik. Azok a képviselők, akik valamely párthoz, politikai formációhoz, (vagy választási) szövetséghez tartoznak, de nincs meg a szükséges létszámuk a parlamenti csoport létrehozásához közös frakciót hozhatnak létre a független képviselőkhez hasonlóan, vagy már meglévő frakciókhoz csatlakozhatnak.

Független képviselők

A házszabály külön rendelkezik a független képviselők jogairól. Független képviselőként definiálja azokat a képviselőket, akik nem tagjai egyetlen parlamenti csoportnak sem, illetve azokat is, akiknek a frakciója megszűnt vagy a képviselő függetlenné vált, mert kilépett, kizárták a frakcióból és mindezzel párhuzamosan nem lépett be új képviselői csoportba vagy nem csatlakozott már meglévő frakcióhoz.

Az általános- vagy egy javaslat vitáján 20 perces időkeretet biztosítanak a független képviselőknek. Emellett szavazási jog nélküli megfigyelőként közös képviselőt delegálhatnak a frakciók elnökeinek bizottságába, illetve részt vehetnek a baráti csoportok külföldi delegációjában, az állandó bizottságokban, ha erre meghívást kapnak és engedélyezik nekik. A független képviselők ezen rögzített jogokon kívül a minden képviselőt megillető jogokkal élhetnek.

⁶⁰ http://www.nsd.uib.no/european_election_database/country/romania/parliamentary_elections.html

⁶¹ <http://www.cdep.ro/pls/dic/site.page?id=233&idl=2>

Törvényjavaslatot benyújthatnak az egyéni képviselők.

Minden képviselőnek joga van írásbeli kérdést benyújtani, illetve feltehet szóbeli kérdést a kormánynak, az egyes minisztereknek, valamint egyéb közigazgatási szerv vezetőjének. A kérdést benyújtó kérhet írásbeli és/vagy szóbeli választ is. Egy ülésen egy képviselő maximum két kérdést tehet fel.

A kormánynak interpellációt nyújthat be egy frakció, egy vagy több képviselő a kormány politikájával kapcsolatban.

Minden keddi ülésnapon 90 percet a képviselők politikai állásfoglalásaira szánhatnak. Az időkeretet a többségi frakció, az ellenzéki parlamenti csoportok, illetve a független képviselők között osztják szét. Egy felszólalás nem tarthat tovább három percnél.

SPANYOLORSZÁG

A spanyol parlament: Cortes Generales

Kamaráinak száma: kettő

Alsóház: Congreso de los Diputados – 350 fő

Felsőház: Senado – 264 fő

Választási rendszer típusa⁶²:

Vegyes választási rendszer. 50 több-mandátumos választókerületben pártlistákra szavaznak, majd a d'Hondt osztósról alapján osztják ki a képviselői helyeket. (tartományonként minimum két hely) Két egyéni választókerületben egyszerű többségi rendszerben választják meg a képviselőket.

A frakcióalapítás szabályai

A házszabály⁶³ alapján minimum 15 képviselő alapíthat frakciót vagy egy vagy több politikai párt is létrehozhat, ha a párt legalább öt mandátummal rendelkezik, illetve a választókerületekben a szavazatok minimum 15 százalékával vagy országosan 5 százalékával. Azok a képviselők, akik nem tartoznak egy frakcióhoz sem, szövetségre léphetnek a parlamenti csoportokkal. Azok a képviselők, akik egyik rendelkezés szerint sem tartoznak valamely frakcióhoz, a vegyes csoport/frakció tagjaivá válnak. Egy képviselő csak egy parlamenti csoporthoz tartozhat. Ha egy frakció létszáma a szükséges minimum felére csökken, automatikusan megszűnik és tagjai automatikusan a vegyes frakcióba kerülnek.

Független képviselők

Az egy frakcióhoz sem tartozó, független képviselők automatikusan a vegyes parlamenti csoport tagjai lesznek. Alapvetően minden frakció egyenlő, azonos jogokkal rendelkezik, azonban a vegyes frakció felszólalási ideje eltérő. Abban az esetben, ha a független képviselők egyetértenek abban, hogy melyikük szólaljon fel a vita során, ugyanannyi időt kapnak a felszólalásra, mint a többi parlamenti csoport. Ha a tagok nem tudnak megegyezni a felszólaló személyét illetően, akkor annak egy tagja sem beszélhet annyi ideig, mint a parlamenti frakci-

⁶² http://www.nsd.uib.no/european_election_database/country/spain/parliamentary_elections.html

⁶³ http://www.congreso.es/portal/page/portal/Congreso/Congreso/Hist_Normas/Norm/standing_orders_02.pdf

ók felszólalói. Ebben az esetben maximum három független képviselő kaphat szót és az időkeret az eredeti felszólalási idő harmada képviselőnként. Ha a három felszólalónak járó idő elosztása nem egyenlő vagy meghaladja az öt percet, akkor az engedélyezett időkeret a felére csökken, továbbá három helyett csak két képviselő kap szót. Ha a felszólalókban nincs egyetértés, akkor a házelnök az aktuális erőviszonyok alapján dönthet személyükről, vagy a vegyes frakciótól meg is tagadhatja a felszólalási jogot. Az időkeret normál elosztása esetén a parlamenti frakciók közül először a vegyes csoport szólalhat fel.

Törvényjavaslatot benyújthat többek között valamely parlamenti frakció, illetve egy képviselő is, azonban a kezdeményezéshez 14 támogató aláírás szükséges. A képviselők és a frakciók 15 napon belül, írásban módosító javaslatot nyújthatnak be a törvénytervezethez.

Az alsóház tagjai írásban kérdést intézhetnek a kormányhoz és annak tagjaihoz, melyre írásbeli és szóbeli választ is kérhetnek. Amennyiben az irományon csak az szerepel, hogy a kérdésre szóbeli választ vár a képviselő és nem kéri annak plenáris ülésen való elhangzását, akkor arra a megfelelő bizottságban válaszol a kérdezt.

A képviselőknek és a parlamenti csoportoknak lehetőségük van interpellációt benyújtani a kormányhoz és annak tagjaihoz, mely témáját tekintve az általános kormánypolitikához kell, hogy kapcsolódjon.

SVÉDORSZÁG

A svéd parlament: Riksdag

Kamaráinak száma: egy

A parlament létszáma: 349 fő

Választási rendszer típusa⁶⁴:

Arányos választási rendszer. 310 mandátumot 29 több-mandátumos választókerületben (2-34 hely) zárt pártlistás, preferenciális szavazási rendszerben osztanak ki a módosított Sainte-Laguë módszer alapján. A mandátum megszerzéséhez a pártnak az országosan leadott szavazatok legalább 4 százalékát vagy a választókerületen belül 12 százalékát kell megszereznie. A maradék 39 mandátumot teljesen arányos képviselői elv alapján osztják ki. Ahhoz, hogy egy párt jogosult legyen a szabad mandátumokra, országosan a szavazatok 4 százalékát meg kell szereznie.

A frakcióalapítás szabályai

A házszabály⁶⁵ lehetővé teszi az azonos párthoz tartozó képviselők számára a frakcióalapítást, azonban nem ír elő létszámminimumot.

Független képviselők

A házszabály nem nevesíti külön a független képviselőket, továbbá a frakcióalapításhoz minimális képviselői létszámot sem határoz meg. A házelnök tanácskozó testületébe azonban

⁶⁴ http://www.nsd.uib.no/european_election_database/country/sweden/parliamentary_elections.html

⁶⁵ The Riksdag Act és The Instrument of Government: <http://www.riksdagen.se/en/Documents-and-laws/Laws/>

csak frakciók delegálhatnak képviselőt, közülük is csak azok, melyek pártja a választásokon legalább 4 százalékot elért.

Egy vagy több képviselő is benyújthat képviselői javaslatot.

Minden képviselőnek joga van szóbeli és írásbeli kérdést intézni valamely miniszterhez valamely speciális, hatáskörébe tartozó ügygel kapcsolatban.

A képviselők interpellációt nyújthatnak be a házelnökhöz az egyes minisztereknek címezve írásban egy, a miniszter hatáskörébe tartozó speciális ügygel kapcsolatban. Ha a házelnök úgy ítéli meg, hogy az interpelláció nem ütközik jogi akadályokba, akkor a miniszter megkapja az interpellációt. A választ két héten belül kell megadni. A válasz szóbeli ismertetése nem lehet több 6 percnél.

SZLOVÁKIA

A szlovák parlament: Narodna Rada Slovenskej Republiky

Kamaráinak száma: egy

A parlament létszáma: 150 fő

Választási rendszer típusa⁶⁶:

Arányos választási rendszer. Az ország egy választókerületet alkot. A választók zárt pártlistákra szavaznak, a mandátumokat a Hagenbach-Bischoff kvóta alapján osztják ki. Parlamenti képviselőhöz csak azok a pártok juthatnak, melyek átlépik az 5 százalékos bejutási küszöböt.

A frakcióalapítás szabályai

A képviselők frakciókat hozhatnak létre, melyhez a szükséges minimális létszám 8 fő. A szerveződés alapja a választási párt, politikai mozgalom vagy pártkoalíció, mellyel a Nemzeti Parlamentbe kerültek.

Független képviselők

A házszabály⁶⁷ szerint egy vita során a felszólalási időt létszámarányuknak megfelelően a parlamenti frakciók, illetve a politikai csoportokhoz nem tartozó képviselők között osztják szét. A független képviselők felszólalási sorrendjét kisorsolják. A minimális felszólalási idő 10 perc, illetve 20 perc a parlamenti csoportok szóvivői számára.

Az egyes képviselők benyújthatnak törvénytervezeteket. A képviselők a vita során módosító javaslatokat nyújthatnak be.

Minden képviselőnek lehetősége van szóbeli kérdést intézni a kormány tagjaihoz az aktuális ügyekkel kapcsolatban. Annak a képviselőnek, aki írásban nyújtott be kérdést, lehetősége van további egy szóbeli kérdés feltételére is.

A képviselők interpellációt nyújthatnak be a kormányhoz, a kormány tagjaihoz vagy más központi állami közigazgatási szerv vezetőjéhez. Tárgyát tekintve a kérdésnek valamely tör-

⁶⁶ http://www.nsd.uib.no/european_election_database/country/slovakia/parliamentary_elections.html

⁶⁷ http://www.nrsr.sk/web/Static/en-US/NRSR/Dokumenty/rules_of_procedure.pdf

vény implementációjához és végrehajtásához, kormányzati politika teljesüléséhez kapcsolódhat. Az interpellációt írásban kell benyújtani a házelnöknek, aki azt elküldi az interpellálandó személynek, a miniszterelnöknek és a frakcióknak. Lehetőség van szóbeli interpellációra is.

SZLOVÉNIA

A szlovén parlament: Parlament

Kamaráinak száma: kettő

Alsóház⁶⁸: Drzavni Zbor – 90 fő

Felsőház: Drzavni Svet – 40 fő

Választási rendszer típusa⁶⁹:

Arányos választási rendszer. Az ország 8 választási egységre oszlik, melyek mindegyikében 11 képviselőt választanak. A mandátumokat az országosan 4 százalékot elért listák között osztják szét két szinten. A választókerületekben a Droop-kvóta szerint, országos szinten pedig a d'Hondt módszer alapján. A magyar és az olasz kisebbség számára egy-egy mandátumot biztosítanak, az ő választásukat külön szabályozzák.

A frakcióalapítás szabályai

A szlovén házszabály⁷⁰ rögzíti, hogy ugyanazon jelöltlistáról bekerült képviselők, illetve ugyanazon párt tagjai frakciókat hozhatnak létre, az alapítás feltételeként három főben határozza meg a minimális létszámot. Az olasz és a magyar nemzeti közösség képviselője frakcióstátussal bír. Azok a képviselők, akiket ugyanarról a listáról választottak meg, új képviselői csoportot hozhatnak létre abban az esetben, ha a politikai párt két vagy több új pártra szakad. (Ehhez ugyanúgy három fő szükséges.) Azok a képviselők, akik a választói listáról kerültek be vagy, akiknek megszűnt a politikai párttagságuk, létrehozhatják a „párt nélküli” képviselői csoportot vagy, ha ez már létezik, akkor csatlakozhatnak hozzá. E csoport létrehozásához szintén három képviselő szükséges, illetve az ily módon független képviselők csak egy képviselő csoportot alapíthatnak.

Független képviselők

A szlovén házszabály nem rendelkezik külön a független képviselők jogairól, ugyanazon jogokkal és kötelezettségekkel rendelkeznek, mint a többi képviselő.

Törvényjavaslatot benyújthat a kormány, egy képviselő, a Nemzeti Tanács vagy legalább 5000 választópolgár. Törvényjavaslathoz módosító javaslatot képviselő, frakció, az érintett munkatestület, vagy a kormány nyújthat be, azonban a kiegészített törvényjavaslathoz módosítót csak frakció, 10 képviselő, a törvényjavaslat benyújtója, illetve a kormány intézhet.

Minden képviselő jogosult kérdés, illetve egyedi eseteket rendező indítvány benyújtására. A parlamenti kérdés lehet írásbeli és szóbeli is. Egy képviselő, egy ülésen csak két kérdést tehet fel, melyet a kormányhoz, a miniszterhez, kormányhivatalnokhoz, kancelláriaminiszternek,

⁶⁸ <http://www.dz-rs.si/wps/portal/en/Home/ODrzavnemZboru/PristojnostiInFunkcije/RulesoftheProcedureText>

⁶⁹ http://www.nsd.uib.no/european_election_database/country/slovenia/parliamentary_elections.html

<http://www.dvk-rs.si/index.php/hu/valasztasok/a-szloven-koztarsasag-nemzetgyulese>

⁷⁰ <http://www.dz-rs.si/wps/portal/en/Home/ODrzavnemZboru/PristojnostiInFunkcije/RulesoftheProcedureText>

illetve helyetteseikhez intézhet. Az írásbeli kérdések címzettje lehet a kormány, egy miniszter vagy a kancelláriaminiszter.

Interpelláció benyújtására nem jogosult az egyéni képviselő. A kormány vagy egy miniszter munkájával kapcsolatos interpellációt csak 10 képviselő adhatja be.

ÖSSZEFOGLALÁS

Az Európai Unió tagállamainak parlamenti házszabályai jellemzően nem szabályozzák külön a független képviselők jogait, azonban a legtöbb esetben meghatározzák a frakcióalapításhoz szükséges feltételeket (kik és hányan hozhatnak létre parlamenti csoportot), továbbá lehetővé teszi a képviselők frakcióváltását (ki- és belépés lehetőségét). Mindezek alapján a legtöbb parlamentben van létjogosultságuk a független képviselőknek – még, ha a házszabály külön nem is nevesíti őket –, kötelezettségeik és jogaik külön szabályozásának hiányában a minden képviselőre vonatkozó szabályozásokat kell alapul venni. A klasszikus testületi tagsággal járó jogok minden polgári demokráciában azonosak, így ezen országok esetében is. Az elemzésben megvizsgáltuk, hogy az egyes képviselőknek milyen speciális jogokat biztosítanak, értve ez alatt a törvénykezdeményezést, valamint a kérdés és az interpelláció benyújtásának jogát.

Egyes országok parlamentjei lehetővé teszik, hogy a független képviselők pártfrakciókhoz csatlakozzanak (Dánia, Franciaország, Luxemburg, Románia, Spanyolország), vagy létrehozzák saját parlamenti csoportjukat (Görögország, Horvátország, Litvánia, Olaszország, Románia, Spanyolország, Szlovénia). A horvát parlamentben a független képviselők a pártok képviselőivel közösen is létrehozhatnak frakciót. Luxemburgban a független képviselők technikai csoportokat hozhatnak létre, melyek bár bizonyos értelemben többletjogokkal rendelkeznek az egyes képviselői jogokhoz képest, azok mégsem egyenértékűek a frakciónak biztosított jogosultságokkal.

Az egyes speciális képviselői jogokat tekintve a vizsgált országok többsége lehetővé teszi a függetlenek számára, hogy egyénileg törvényjavaslatot nyújtsanak be, kérdést, illetve interpellációt intézzenek a kormányhoz, valamint az egyes miniszterekhez. A következőkben ezért az eltérő szabályozásokat foglaljuk össze.

A vizsgált országok közül körülbelül harmadában nem kezdeményezhetnek törvényt a képviselők egyénileg – így a független képviselők sem –. Görögországban és Írországban egyáltalán nincs erre módjuk a képviselőknek, a többi tagállam parlamentjében feltételhez kötik a képviselői törvénykezdeményezéseket. A képviselők közösen nyújthatnak be javaslatot, vagy legalábbis annak meghatározott számú támogatói aláírással kell bírnia.⁷¹ Bulgáriában négy, Ausztriában, Belgiumban⁷² és Lettországban öt, Lengyelországban és Spanyolországban 15, míg Németországban egy frakció vagy a Bundestag képviselőinek öt százaléka szükséges a törvényjavaslatok benyújtásához. Az Egyesült Királyságban egyénileg is benyújtható egy javaslat, azonban csak akkor tárgyalják azt biztosan, ha azt 20 képviselő támogatója aláírásával.

A parlamenti kérdésre vonatkozóan csak két tagállamban van korlátozás. Míg Ausztriában bármely képviselő a Nemzeti Tanács elnökéhez, a bizottsági elnökökhöz írásban, illetve a kormányhoz szóbeli kérdést nyújthat be, addig a tartományi kormányzathoz és annak tagjaihoz öt képviselő intézhet csak kérdést. Az írásbeli kérdés plenáris ülésen való megvitatását öt képviselő kérheti. Lettországban kérdést szintén csak öt képviselő nyújthat be.

⁷¹ A következő felsorolásban a benyújtáshoz szükséges képviselői létszámban szerepel a kezdeményező, és az öt támogató képviselő.

⁷² A képviselő egyénileg is benyújthatja a törvényjavaslatot, azonban csak akkor tárgyalják azt meg, ha azt legalább öten támogatják.

Az interpellációhoz való jogot öt vizsgált országban csak meghatározott számú képviselőnek teszik lehetővé. Finnországban húsz, Lettországbn és Szlovéniában tíz, míg Litvániában a képviselők egyötöde kezdeményezhet interpellációt. Franciaországban az interpelláció mellé bizalmatlansági indítványt is csatolni kell, melyhez a képviselők egytizedének támogatása szükséges.